

 dos. Z. I. Məmmədov

"14" 02 2025-ci il

Fənn sillabusu

İxtisas: 050117 Tarix və coğrafiya müəllimliyi

Fakültə: "Tarix coğrafiya və incəsənət"

Kafedra: "Coğrafiya və onun tədrisi metodikası"

I.Fənn haqqında məlumat: Coğrafiya və onun tədrisi metodikası"

Fənnin adı: S/f MDB-nin ölkələrinin fiziki coğrafiyası

Fənn proqramı: Kafedrasının 14 fevral 2023 il tarixli, 06 sayılı iclasının protokolu ilə təsdiq edilmişdir.

Kodu: IPFS-B04

Tədris ili: III (2024-2025) Semestr: VI

Tədris yükü: - 45 saat (30 saat mühazirə 15 saat seminar)

Tədris forması: Əyani

Tədris dili: Azərbaycan dili

AKTS üzrə kredit: 5

Auditoriya N:

Saat:

II. Müəllim haqqında məlumat:

Adı, soyadı, elmi dərəcəsi və elmi adı: Bayramov Telman Bəhmən oğlu b/m

Məsləhət günləri və saati:

E-mail ünvanı: : bayramov.47@mail.ru

Kafedranın ünvanı: Lənkəran ş., Əli Məmmədov küç. 40

III. Təvsiyyə olunan dərslik, dərs vəsaiti və metodik vəsaitlər:

Əbəbiyyət

1. F.N.Milkov, N.A-Qvordetski, M.Müseiyibov

2. Гвоздеский.Н.А, Михайлов.Н.Н, Физическая география, СССР Азиатская часть, из-во Высшая школа Москва, 1987

3. Макунина А.А, Физическая география СССР, из-во МГУ, 1988

IV. Perekvizitlər: Fənnin tədrisi üçün öncə Dünyanın iqtisadi və sosial coğrafiyası - 1 fənninin tədrisi vacibdir.

V.Korekvizitlər: Bu fənnin tədrisi ilə eyni vaxtda başqa fənlərin də tədris olunmasına zərurət yoxdur

VI. Fənnin təsviri məqsədi: gedən ictimai-siyasi prosesləri qiymətləndirmək, hadisələrin miqyasını müqayisə etmək və bunları meyarına görə ayırmaq bacarığını, ölkələr haqda tam təsəvvür aşılamaqdır. Fənnin məqsədi müasir transmilliləşmə, qloballaşma, regionlaşma proseslərinin əhatəli coğrafi təhlili, region və ölkələrə aid ən yeni məlumatlar, dünya ölkələrinin tam əsaslandırılmış tipologiyasını tələbələrə çatdırmaqdır.

VII. Davamiyyətə verilən tələblər: Fənn üzrə semestr ərzində buraxılmış auditoriya saatlarının ümumi sayı Elmi Şuranın 16 may 2024 cü il tarixi qərarlı olaraq davamiyyət meyarları nəzərə alınmaqla müəyyən olunmuş həddən yuxarı olduğu halda tələbə həmin fəndən imtahana buraxılır, onun həmin fənn üzrə akademik borcu qalır.

VIII.Qiymətləndirmə: Tələbələrin biliyi 100 ballıq sistemlə qiymətləndirilir. Bundan 50 balı tələbə semestr ərzində, 50 balı isə imtahanda toplayır. Semestr ərzində toplanan 50 bala aşağıdakılar aiddir: 20 bal seminar və laboratoriya dərslərində fəaliyyətinə görə, 30 bal kollokviumlara görə. Əgər fənn həm seminar və həm də laboratoriya varsa onda 10 bal isə laboratoriyaya görə verilir.

Qiymətləndirmə zamanı Elmi Şuranın 16 may 2024 cü il tarixi qərarına uyğun olaraq qiymətləndirmə meyarları nəzərə alınır. İmtahan biletinə bir qayda olaraq fənni əhatə edən 5 sual daxil edilir.

Qiymət meyarları aşağıdakılardır:

-10 bal- tələbə keçilmiş materiallarından başa düşür, cavabı dəqiq və hərtərəflidir.

-9 bal-tələbə keçilmiş material tam başa düşür, cavabı dəqiqdir və mövzunun mətnini tam açə bilir.

-8 bal-tələbə cavabında ümumi xarakterli bəzi qüsurlara yol verir;

-7 bal- tələbə keçilmiş material başa düşür, lakin nəzəri cəhətdən bəzi məsələləri əsaslandırə bilmir

-6 bal- tələbənin cavabı əsasən düzgündür.

-5 bal-tələbənin cavabında çatışmazlıqlar var, mövzunu tam əhatə edə bilmir.

-4 bal- tələbənin cavabı qismən doğrudur, lakin mövzunu izah edərkən bəzi səhvlərə yol verir;

- 3 bal- tələbənin mövzudan xəbəri var, lakin fikrini əsaslandırə bilmir;

- 1-2 bal- tələbənin mövzudan qismən xəbəri var.

-0 bal- suala cavab yoxdur.

Tələbənin imtahanda topladıqı balın miqdarı 17-dən az olmamalıdır. Əks təqdirdə tələbənin imtahan göstəriciləri semester ərzində tədris fəaliyyəti nəticəsində topladıqı bala əlavə olunmur.

Semestr nəticəsinə görə yekun qiymətləndirmə (imtahan və imtahanaqədərki ballar əsasında)

91-100 bal	Əla	A
81-90 bal	Çox yaxşı	B
71-80 bal	Yaxşı	C
61-70 bal	Qənaətbəxş	E
51-60 bal	Kafi	D
51 baldan aşağı	Qeyri kafi	F

IX. Davranış qaydalarının pozulması: Tələbə Universitetin daxili nizam –intizam qaydalarını pozduqda əsasnamədə nəzərdə tutulan qaydada tədbir göröləcək.

X. Təqvim mövzu planı: Mühazirə 30 saat. Seminar 15 saat. Cəmi: 45 saat.

N	Keçirilən <u>mühazirə</u> , seminar, məşğələ, laboratoriya və sərbəst mövzuların məzmunu	Saat		Tarix	
		Müh.	Sem.	Müh.	Sem.
1	2	3		4	
	Mühazirə və seminar mövzuları				
1	Mövzu. MDB-nın coğrafi mövqeyi sərhədləri Plan: 1.Mikro mövqeyi 2.Mero mövqeyi 3.Makro mövqeyi Mənbə: [1;2;5]	2	2		
2	Mövzu. MDB-nin oroqrafiyası reylefi Plan: 1. MDB dağları 2. MDB düzənlikləri 3. MDB ovalığı Mənbə: [1;3; 5]	2			
3	Mövzu. MDB-nın gioloji quruluşu Plan: 1. Meraloy ərazi 2. Kaynaroy suxurları 3. Paecoroy suxurları Mənbə: [1; 2;5;]	2	2		
4	Mövzu. MDB-nın faydalı qazıntıları Plan: 1. Karbohidrogen ehtiyatları 2. Dağ kömür ehtiyatları 3. Dəmir filiz ehtiyatları Ədəbiyyat və mənbə: [1;2;4; 5]	2			
5	Mövzu. MDB-nın daxili suları Plan: 1. Miklayın iqlim	2	2		

	2. Subtropik iqlim 3. Aktiv iqlim Ədəbiyyat və mənbə: [1; 2;3;5]				
6	Mövzu. MDB-nin iqlimi, iqlim qurşaqları Plan: 1.MDB çayları 2.MDB-nin gölləri 3.MDB-nin yer altı suları Ədəbiyyat və mənbə: [1; 2;5]	2			
7	Mövzu. MDB-nin fiziki coğrafi rayonları Plan: 1.Qərbi Sibir 2.Orta Sibir 3.Orta Asiya Ədəbiyyat mənbə: [1; 2;3;5]	2	2		
8	Mövzu. Rusiya düzənliyi Plan: 1.Çayları 2.İqlimi 3.Oroqrafiyası Mənbə: [1;5]	2			
9	Mövzu. Cənubi Qafqaz regionu Plan: 1.Böyük Qafqaz 2.Kiçik Qafqaz 3.Kür-Araz ovlağı Mənbə: [1;5]	2	2		
10	Mövzu. Ural dağları.Ümumi icmal Plan: 1. Faydalı qazıntıları 2. İqlimi 3. Geoloji quruluşu Mənbə: [1; 2;5]	2			
11	Mövzu. Qaqqaz və Krım dağları Ümumi icmal Plan: 1. Geoloji quruluşu 2. Faydalı qazıntıları 3. İqlimi Mənbə: [1; 2;3]	2	2		
12	Mövzu. Orta Asiya Ümumi icmal Plan: 1.Dağları 2.İqlimi 3. Geoloji quruluşu Mənbə: [1;5]	2			
13	Mövzu. Orta Asiya dağları və səhraları Plan: 1.Pamir 2.Tyanşan dağla 3.Qara qum qızılgum səhraları Mənbə: [1;5]	2	2		
14	Mövzu. Qazaxıstan xırda təpəliyi Plan: 1.Geoloji quruluşu 2.Faydalı qazıntıları 3.İqlimi Mənbə: [1; 2;5]	2			
15	Mövzu. Qərbi Sibir orta Sibir uzaq Şərq Plan: 1. Çayları	4	1		

2. Gölləri				
3. Faydalı qazıntıları				
4. İqlimi				
Mənbə: [1, 2,]				
Cəmi: 45	30	15		

XI. Fənn üzrə tələblər, tapşırıqlar: Tələbələr dünya ölkələri haqqında onların təbii sərvətləri və əmək ehtiyatları, onlardan səmərəli istifadənin yollarını dərindən bilməli, tükənən və tükənməyən sərvətlər, alternativ enerji mənbələrini düzgün dərk etməyi bacarmalıdır.

XII. Fənn üzrə təlimin nəticələri:

Region ölkələrin təsərrüfat cəhətdən ixtisaslaşmasını və onların müqayisəsini şərh edir. Müxtəlif coğrafi sistemləri və onlar arasındakı qarşılıqlı əlaqələri izah edir. Ərazilərin təsərrüfat cəhətdən mənimsənilməsindəki qeyri-bərabərlikləri təhlil edir. Ölkə və regionların coğrafi xüsusiyyətlərini və onların inkişaf mərhələlərini gələcək perspektivlərini təsvir edir.

XIII. Tələbələrin fənn haqqında fikrinin öyrənilməsi:

İmtahan sualları

1. MDB-nin coğrafi mövqeyi sərhədləri
2. MDB-nin oroqrafiyası və relyefi
3. MDB-nin geoloji quruluşu
4. MDB-nin ərazisində olan cavan və qədim platformalar
5. MDB-nin ərazisində sönmüş və fəaliyyətdə olan vulkanlar
6. MDB-nin faydalı qazıntıları
7. MDB-i əhatə edən okean və dənizlər
8. MDB-nin iqlimi. İqlim qurşaqları
9. MDB-nin daxili suları
10. MDB-nin çayları
11. MDB-nin gölləri
12. MDB-nin iqliminə təsir edən amillər
13. MDB-nin iqlim qurşaqları və tipləri
14. MDB-nin torpaq tipləri
15. MDB-nin landşaft zonaları
16. MDB-i əhatə edən dənizlər
17. MDB-nin daxil hövzəyə aid olan çayları
18. MDB-nin dəmir filiz yataqları
19. MDB-nin neft faydalı qazıntı yataqları
20. MDB-nin daş kömür yataqları
21. MDB-nin təbii qaz yataqları
22. MDB-nin əhalisi və əmək ehtiyatları
23. MDB-nin tektonik zonaları
24. MDB-nin dağları
25. MDB-nin ümumi icmalı
26. MDB-nin fiziki coğrafi rayonları
27. Rusiya düzənliyi və ya Şərqi Avropa düzənliyi
28. Rusiya düzənliyi. Ümumi icmal
29. Rusiya düzənliyinin iqlimi
30. Rusiya düzənliyinin daxili suları
31. Rusiya düzənliyinin çayları
32. Ural dağları. Ümumi icmal
33. Ural dağlığının geoloji quruluşu və faydalı qazıntıları
34. Krim dağları. Ümumi icmal
35. Krim dağlarının geoloji quruluşu faydalı qazıntıları
36. Qafqaz dağları. Ümumi icmal
37. Qafqaz dağlarının geoloji quruluşu və faydalı qazıntıları
38. Qafqaz dağlarının fiziki-coğrafi vilayətləri
39. Karpat dağları. Ümumi icmal
40. Kür – Araz ovlağı
41. Lənkəran ovlağı. Talış dağları
42. Kiçik Qafqaz vilayəti. Ümumi icmal
43. Kiçik Qafqaz dağları
44. Böyük Qafqaz dağları

45. Böyük Qafqaz vilayəti. Ümumi icmal
46. Orta Asiya Ümumi icmal
47. Orta Asiya dağları. Tyanşan dağları
48. Qazaxıstan xırda təpəliyi
49. Orta Asiya səhraları
50. Qərbi Sibir ovlağı
51. Orta Sibir yaylası
52. Uzaq şərq vilayəti
53. Şimal Buzlu okeanın dənizləri
54. Şimal buzlu okeana aid olan çaylar
55. Sakit okean dənizləri
56. Atlantik okean dənizləri

I Kollokvium sualları

1. MDB-nin coğrafi mövqeyi sərhədləri
2. MDB-nin oroqrafiyası və relyefi
3. MDB-nin geoloji quruluşu
4. MDB-nin ərazisində olan cavan və qədim platformalar
5. MDB-nin faydalı qazıntıları
6. MDB-i əhatə edən okean və dənizlər
7. MDB-nin iqlimi. İqlim qurşaqları
8. MDB-nin daxili suları
9. MDB-nin çayları
10. MDB-nin gölləri

II Kollokvium sualları

1. MDB-nin dəmir filiz yataqları
2. MDB-nin neft faydalı qazıntı yataqları
3. MDB-nin daş kömür yataqları
4. MDB-nin dağları
5. MDB-nin fiziki coğrafi rayonları
6. Rusiya düzənliyi və ya Şərqi Avropa düzənliyi
7. Rusiya düzənliyi. Ümumi icmal
8. Rusiya düzənliyinin daxili suları
9. Ural dağları. Ümumi icmal
10. Ural dağlığının geoloji quruluşu və faydalı qazıntıları

"S/f MDB-nin fiziki coğrafiyası " fənninin sillabusu "Tarix və coğrafiya müəllimliyi" ixtisası (ARTN Elmi-Metodik Şurasının Coğrafiya bölməsi 02.10.1998-ci il tarixli iclasının qərarına əsasən çap edilib, 2 sayılı protokolu ilə təsdiq edilmişdir). Bakı-2007

Sillabus "Coğrafiya və onun tədrisi metodikası " kafedrasında müzakirə edilərək təsdiq edilmişdir. (14 fevral 2025-ci il, protokol № 07)

Fənn müəllimi:

Kafedra müdiri :

b/m T.B.Bayramov.

dos.B.Q.Əzizov